

Kultursamarbeid og samarbeidskultur

Dugnad er et godt norsk ord som betegner fellesskapets evne og vilje til å løfte i flokk når det er behov. Dugnaden eksisterer fremdeles i beste velgående og fungerer godt når praktiske arbeidsoppgaver skal løses. Dette er samarbeidskultur på sitt beste. Men hvordan står det til med viljen til felles kulturløft der visjoner skal formes til tekst og tale og samordnes til et felles budskap? Dette er også en samarbeidskultur som har stått sterkt i norsk samfunnsbygging.

Så hvordan står det egentlig til i norsk kulturliv? Samarbeider vi? Anerkjenner vi hverandre? De aller fleste kulturaktørene er opptatt av samarbeid. Likevel opplever mange at det er vanskelig å finne samarbeidspartnere. Det kan skyldes at de ikke finnes, at vi har for strenge krav, eller at vi egentlig bare er opptatt av "what's in it for me". Det kan også skyldes kulturlivet sulteforing gjennom mange år. Lite penger og få kilder bidrar ofte til konkurranse framfor samarbeid. Men økte midler har ikke endret disse forholdene. Så kanskje vi rett og slett er blitt oss selv nok? Om så er, lover ikke det godt for framtidens kulturutviklingsarbeid.

Utfordringene er forskjellig fra aktør til aktør. Men uansett hvordan vi snur og vender er det naturlig at den enkelte aktør primært har fokus på seg og sitt. Mange ser heller ikke behovet for samarbeid. Og hvorfor skal vi samarbeide, og hva skal vi samarbeide om?

Idrettsbevegelsen er ett eksempel på hva en får til når den enkeltes behov forenes i et felles løft. Musikklivet egner seg også godt som eksempel. Gjennom felles innsats og fokus på overordnede utfordringer bidro det frivillige musikklivet på 1960 og -70 tallet til at musikkskolene ble etablert, og til gode ordninger for opplæring i frivillige musikklag (Voksenopplæringsmidlene). Disse ordningene har bidratt til at vi i dag har et bredt og godt opplæringstilbud til musikkinteresserte barn og voksne, gjennom tilgang på gode instruktører og profesjonelle samarbeidspartnere. Det har også bidratt til at lokale lag og foreninger som får midler til opplæring har krav på gratis tilgang til opplæringslokaler. Etter hvert er musikkskolen utvidet til kulturskole og behovet for kvalifisert fagkompetanse har bidratt til gode utdanningstilbud på høyskole og universitetsnivå.

Vi har oppnådd mye, men nye utfordringer står i kø. De frivillige kulturorganisasjonene er avhengig av gode instruktører og profesjonelle samarbeidspartnere for egen utvikling. Profesjonelle kunstnere og kulturarbeidere er avhengig av jobb for å kunne leve av sin kunst. Kulturlivet som helhet er avhengig av gode lokaler for å øve og utøve mmm. Hvorfor fremmer alle sine interesser hver for seg i stedet for å forene kreftene og formulere kulturlivets overordnede utfordringer og fronte i fellesskap? Frivillige kulturorganisasjoner er avhengig av at det finnes profesjonelle kunstnere og kulturarbeidere. For kunstnere og kulturarbeidere er det frivillige kulturlivet en viktig arbeidsplass. Det offentlige er avhengig av at det finnes både frivillige og profesjonelle aktører på kulturfeltet for å gjennomføre egen kulturpolitikk. I det store bildet er hele kulturlivet gjensidig avhengig av andre og hverandre.

Hvem har ansvar og hvem tar ansvar? Til syvende og sist er det kanskje enkeltpersonene i systemet som avgjør hvor mye samarbeid vi får til og hvordan. En kulturarbeider med kunnskap og visjoner, med vilje og evne til å bygge nettverk, med smittende engasjement og romslighet i forhold til aktuelle samarbeidspartnere når vesentlig lengre enn en som er opptatt av å få mest mulig til seg og sin organisasjon. En kulturarbeider som vil lite kan stoppe alt.

Dette handler selvfølgelig om den enkeltes personlighet, men det handler også om den enkeltes kunnskaper. Det er grunn til å spørre om dagens kulturarbeidere har den nødvendige kunnskap for å bygge framtidens kulturliv. Samarbeid forutsetter at den enkelte er trygg i sitt eget og har nok kunnskap til å stole på andres kompetanse. Har kulturarbeiderne denne kunnskapen i dag – og om ikke hvor finner vi slik kunnskap? For kulturarbeid er ikke lenger bare noe alle kan gjøre på si. Kulturarbeid er fag; fagspesifikk spisskompetanse innen det enkelte kulturområde, og kunnskap om pedagogikk, formidling, tilrettelegging og entreprenørskap. Kulturfaglig tilretteleggerkompetanse og kulturfaglig spisskompetanse er viktig; også for næringsvirksomhet, for helse, for stedsutvikling, for turisme og mye mer.

Dagens kulturarbeidere finnes innenfor hele bredden av offentlig, frivillig og privat virksomhet. Det sentrale spørsmålet er om de ønsker samarbeid og om de er i stand til å gjennomføre det samarbeidet de ønsker. Er vi i stand til å løfte i flokk når det trengs? Har vi den kunnskapen og kompetansen vi trenger? Anerkjenner vi hverandres kunnskap, kompetanse og innsats? Er vi rause og inkluderende? Vil vi hverandre vel?

Vi har ressurser, vi har fagkompetanse, vi har viktige institusjoner og organisasjoner. Vi ser behovet for kultursamarbeid. Hva er det da som butter? Har vi det for godt? Er samfunnet for lite opptatt av å bygge gode samarbeidsstrukturer? Eller er det så enkelt at vi for tiden har lite fokus på kultursamarbeid og derfor en dårlig samarbeidskultur?

Åse Vigdis Festervoll

Mai 2010